

KELTAINEN KIRJASTO

ÄIDIT

BRIT

BENNETT

KELTAINEN KIRJASTO

BRIT BENNETT:

Mikä meidät erottaa (2020, suom. 2021)

Äidit (2016, suom. 2023)

BRIT BENNETT

Äidit

Suomentanut
MARIA LYYTINEN

tammi

80 VUOTTA

HELSINKI

Romaanin suomennostyötä ovat tukeneet
Taiteen edistämiskeskus ja WSOY:n kirjallisuussäätiö.

Englanninkielinen alkuteos *The Mothers* ilmestyi Yhdysvalloissa 2016.

Copyright © Brit Bennett 2016

Suomenkielinen laitos © Maria Lyytinen ja Tammi 2023

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-04-4280-4

Painettu EU:ssa

Äidille, isälle, Briannalle ja Jynnalle

1

Emme me sitä aluksi uskoneet, kun saimme siitä kuulla, kirkkovaellähän on tapana juoruilla.

Niin kuin silloin, kun kaikki luulimme suntuomme First Johnin olevan vaimolleen uskonon, koska pastorin sihteeri Betty oli nähnyt hänet nauttimassa brunssia läheisissä tunnelmissa toisen naisen kanssa. Ja vieläpä nuoren, muodikkaan naisen, joka keikutti kävellessä lanteitaan, vaikkei tällä ollut mitään oikeutta keikuttaa neljäkymmentä vuotta aviossa olleen miehen edessä yhtikäs mitään. Yhden syrjähyppyn ukkomiehelle saattoi vielä sallia, mutta että menee ja liehittelee sellaista nuorta naista voisarvien äärellä katukahvilassa? Sellainen oli jo liian paksumaa. Mutta ennen kuin me ehdimme ojentaa First Johnia, hän ilmestyi Upper Roomin kirkkoon sinä sunnuntaina vaimonsa ja tuon samaisen lanteitaan keikuttavan nuoren naisen, Fort Worthista käymässä olevan sisarentyttärentyttärensä kanssa, ja se siitä sitten.

Kun ensi kerran kuulimme siitä, arvelimme, että kyseessä voisi olla samantyyppinen salaisuus, vaikka pakko myöntää, että siinä oli erilainen tuntu. Ja makukin. Kunnon salaisuuksissa on oma makunsa, ennen kuin ne paljastetaan, ja jos vain olisimme hetkeksi jääneet pyörittelemään tätä kielellä, olisimme ehkä

huomanneet raakana poimitun, anastetun ja ennen satokauttaan liikkeelle lasketun kypsymättömän salaisuuden kirpakan maun. Mutta sitä me emme tehneet. Me jaoimme tätä kirpeää salaisuutta, salaisuutta, joka sai alkunsa sinä keväänä, jona pastorin poika pani Nadia Turnerin paksuksi ja Nadia meni keski-kaupungin aborttiklinikalle hoitamaan asian.

Tyttö oli siihen aikaan seitsemäntoista. Hän asui merijalkaväessä palvelevan isänsä kanssa, ilman äitiään, joka puoli vuotta aiemmin oli tehnyt itsemurhan. Sen jälkeen tyttö oli saanut villikon maineen – hän oli nuori ja pelokas ja yritti peitellä pelkoaan sievyydellään. Ja sievä hän olikin, suorastaan kaunis, iho kullanuskea, hiukset pitkät ja silkinpehmeät ja silmissä ruskean ja harmaan ja kullan välkettä. Kuten melkein kaikki tytöt, oli hänkin jo saanut oppia, että sievyys sekä paljastaa että kätkee kantajansa, ja kuten melkein kaikki tytöt, ei hänkään ollut vielä oppinut, miten luovia paljastumisen ja kätkeytymisen välillä. Niinpä me saimme kuulla kaiken hänen yökerhökäynneistään rajan takana Tijuanaassa, vodkalla täytetystä vesipullostaan, jota hän kanniskeli Oceanside High Schoolissa, lauantaipäivistä, jotka hän vietti tukikohdassa biljardinpeluussa merijalkaväen sotilaiden kanssa, illoista, joina hän päätyi kannat vasten jonkun miehen huuruista ikkunalasiasia. Ehkä jutut olivat pelkkää tarua, lukuun ottamatta sitä yhtä, jonka nyt tiedämme todeksi: viimeisen lukiovuotensa hän piehtaroi sängyssä Luke Sheppardin kanssa ja kevään tullen kantoi pojan lasta.

Luke Sheppard työskenteli tarjoilijana satamalaiturin kyljessä sijaitsevassa Fat Charlie's Seafood Shack -nimisessä ravintolassa, joka tunnettiin tuoreista antimistaan, elävästä musiikistaan ja perheystävällisestä tunnelmastaan. Tai niin ainakin väitettiin *San Diego Union-Tribune* -lehden mainoksessa, jos nyt

sellaisiin meni uskomaan. Oceansidessa pidempään olleet tiesivät että tuoreeksi mainostettu ruoka oli lämpölamppujen alla muhivaa edellispäivän kalaa ja ranskalaisia, ja elävä musiikki, silloin kun sellaista oli tarjolla, tarkoitti yleensä sekalaista teinissä revityissä farkuissa, hakaneuloja huulessa. Nadia Turner tiesi Fat Charlie'sista myös sellaista, mitä ei lehtimainokseen voinut laittaa, kuten sen, että paikan juustoinen nacholautanen toimi täydellisenä känninaposteltavana tai että ravintolan pääkokki myi rajan pohjoispuolen parasta ruohoa. Hän tiesi, että baaritiskin yläpuolella riippui keltaisia pelastusrenkaita, ja niinpä ravintolan kolme mustaa tarjoilijaa nimittivät pitkien työvuorojen päätteeksi paikkaa orjalaivaksi. Nadia tiesi Fat Charlie'sin salaisuuksia, koska Luke oli kertonut niitä hänelle.

”Entä kalapuikot?” Nadia kysyi.

”Lötköä paskaa.”

”Mitenkäs äyriäispasta?”

”Siihen kuraan ei kannata koskea.”

”Mikä pastassa muka voi olla niin kamalaa?”

”Arvaa, miten se moska tehdään? Tunkemalla jämäkalaa ravioleihin.”

”Okei, mutta entäs leipä?”

”Jos joltain jää leipää, me kiikutetaan se toiseen pöytään. Kohta sulla onkin kädessä sama leipäpala, jota joku koko päivän muniaan kaivellut kaveri on kosketanut.”

Sinä talvena, kun Nadian äiti tappoi itsensä, Luke sai estettyä Nadiaa tilaamasta rapupullia. (Silavassa uppopaistettua eineskorviketta.) Tyttö oli alkanut kadota koulupäivien jälkeen, ajeli busseilla ja hyppäsi kyydistä siellä, mihin ne sattuivat hänet viemään. Toisinaan hän ajoi bussilla itään Camp Pendletonin sotilastukikohtaan, missä hän katsoi elokuvan tai keilasi Stars and Strikesin radalla tai pelasi biljardia merijalkaväen

sotilaiden kanssa. Nuorimmat heistä olivat yksinäisimpiä, joten Nadia löysi aina ajeltuja päitään ja isoja saappaitaan arastelevan alokaslauman, ja päätyi loppuillasta yleensä suutelemaan yhtä heistä, kunnes suukottelu alkoi itkettää. Joinain päivinä hän taas ajeli pohjoiseen, Upper Roomin kirkon ohi, sinne missä rannikko muuttui rajaseuduksi. Etelässä vastassa oli lisää rantoja, tasokkaampia rantoja, rantoja joiden hiekka oli yhtä valkoista kuin niillä lojuvat ihmiset, rantoja joilla oli korotettuja kävelysiltoja ja vuoristoratoja, porttien taakse suljettuja rantoja. Länteen hän ei voinut mennä. Länsi oli valtamerta.

Hän ajeli busseilla pois entisestä elämästään, jossa oli koulun jälkeen hengannut parkkipaikalla ennen ajoharjoittelua tai kavunnut katsomon penkeille seuraamaan jenkkipufutisjoukkueen harjoituksia tai mennyt asuntoautolla In-N-Out Burgerin pikaruokapaikkaan. Hän oli pelleillyt Jojo's Juiceryn mehubaarissa työkavereidensa kanssa ja tanssinut kokoilla ja kavunnut yllytyksestä aallomurtajalle, koska esitti aina pelotonta. Nadia hätkähti sitä, miten harvoin oli niihin aikoihin ollut itsekseen. Hänen päivänsä tuntuivat siltä kuin hänet olisi aina ojennettu eteenpäin kuin viestikapula ihmiseltä toiselle, matematiikan opettajalta espanjan opettajalle ja tältä kemian opettajalle ja sitten taas ystäville, jotka ojensivat hänet takaisin kotiin vanhempien luo. Sitten eräänä päivänä hänen äitinsä kädet eivät olleetkaan enää vastassa ja hän kaatua kopsahti lattialle.

Nykyään hän ei kestänyt olla kenenkään seurassa – ei opettajien, jotka antoivat kärsivällisesti hymyillen anteeksi myöhässä palautetut tehtävät; ei ystävien, jotka keskeyttivät vitsailun, kun hän lounaalla istui samaan pöytään, kuin heidän iloisuutensa olisi jotenkin loukannut häntä. Kun herra Thomas pani heidät yhteiskuntaopin kurssilla paritöihin, hänen ystävänsä hakeutuivat äkkiä toistensa pareiksi ja hän joutui yhteistyöhön luokan

toisen hiljaisen, yksinäisen tytön kanssa: Aubrey Evansin, joka livahti lounastunnilla kristillisen yhdistyksen kokouksiin, ei saadaksesen lisäpisteitä yliopistoon hakua varten (Aubrey ei ollut viitannut, kun herra Thomas oli kysynyt, ketkä olivat hakenneet opiskelupaikkaa), vaan koska ajatteli että Jumalalle oli tärkeää, että hän käytti hyppytuntinsa köyhien ruokajakelukierrosten suunnitteluun tyhjässä luokassa. Aubrey Evansin, joka käytti sileää kultaista siveyssormusta ja pyöritteli sitä sormessaan puhuessaan; joka kävi Upper Roomin jumalanpalveluksissa aina yksin ja oli luultavasti vannoutuneiden ateistivanhempien hurskas lapsirukka, joka yritti kaikin keinoin saada johdatettua vanhempansa kirkkauden tielle. Kun he olivat ensimmäisen kerran tehneet paritöitä, Aubrey oli kumartunut hänen puoleensa ja madaltanut ääntään.

”Haluan vaan sanoa, että olen pahoillani”, Aubrey sanoi. ”Me ollaan kaikki rukoiltu sun puolesta.”

Aubrey tuntui olevan tosissaan, mutta mitä väliä sillä oli? Nadia ei ollut käynyt kirkossa sitten äitinsä hautajaisten. Hän ajeli sen sijaan busseilla. Eräänä iltapäivänä hän nousi kyydistä keskustan Hanky Panky -klubin kohdalla. Hän oli varma, että joku estäisi häntä pääsemästä sisään – hän näyttikin reppuineen ihan lapselta – mutta oven luona jakkaralla kököttävä portsari tuskin edes nosti katsettaan puhelimeltaan, kun hän pujahti sisään. Kolmelta tiistai-iltapäivänä strippiklubilla oli kuollutta, tyhjät hopeiset pöydät näyttivät elottomilta lavan valoissa. Ikkunoihin vedetyt mustat rullaverhot estivät muovisen auringonvalon; lihavia valkoisia miehiä retkotti keinopimeässä lavaa kohti suunnatuissa tuoleissa baseball-lippalakit syvällä päässä. Velto valkoinen tyttö tanssi valokeilassa rinnat keikkuen kuin heilurit.

Klubin pimeässä sai olla yksin suruineen. Hänen isänsä oli heittäytynyt Upper Roomin suojiin. Isä kävi sunnuntaiaamuisin

kummassakin jumalanpalveluksessa, keskiviikon raamattupiirissä, torstain kuoroharjoituksissa, vaikka ei itse laulanut, vaikka harjoitukset oli suljettu yleisöltä, mutta kenelläkään ei ollut sydäntä käännyttää häntä pois niistä. Hänen isänsä nojautui murheessaan kirkonpenkkiin, mutta hän kätki surunsa sellaisiin paikkoihin, joihin kukaan ei nähnyt. Baarimikko ohitti hänen väärennetyt paperinsa olankohautuksella ja teki hänelle paukun, ja hän istui pimeissä nurkissa, siemaili rommikolaa ja katseli, kun naiset vatkasivat nääntyneitä varsiaan lavalla. Ei koskaan laihoja nuoria tyttöjä – heidät säästettiin klubin viikonloppuihin tai iltoihin – vain ostoslistoja ja lastenhoitoa miettiviä vanhempia naisia iän venyttämine ja kovertamine vartaloineen. Hänen äitinsä olisi kauhistunut sellaista – että hän oli strippiklubilla, keskellä päivää – mutta siellä Nadia viipyi ja siemaili hitaasti laimeita drinkkejään. Kun hän oli klubilla kolmatta kertaa, vanha musta mies veti hänen viereensä tuolin. Miehellä oli punaruudullinen pusero ja henkselit ja kalastustarvikepuodin lippalapin alta pilkisti harmaita hiustuppoja.

”Mitäs sais olla?” mies kysyi.

”Mitäs *sulle* sais olla?” Nadia sanoi.

Mies nauroi. ”Eäh. Tää on raavaiden miesten juomaa. Ei sovi noin pikkuisille. Haen sulle jotain makeaa. Maistuisko tyyille sellainen? Näytät siltä, että makea vois maistua.”

Mies hymyili ja sujautti kätensä hänen reidelleen. Miehen kynnet puristuivat tummina ja pitkinä hänen farkkujensa ympärille. Ennen kuin Nadia ehti hievahtaakaan, pöytään ilmestyi nelikympäinen musta nainen välkehtivissä sinipunaisissa rintaliiveissä ja stringeissä. Hänen vatsansa poikki kulki vaaleanruskeita juovia kuin tiikerillä.

”Jätäpä tyttö rauhaan, Lester”, nainen sanoi. Sitten Nadialle: ”Tule, mä hoidan sulle lisää juotavaa.”

”Äh, Cici, mä tässä vain jututin tyttöä”, vanha mies sanoi.

”Älä naurata”, Cici sanoi. ”Lapsi on nuorempi kuin sun rannekellos.”

Nainen vei Nadian baaritiskille ja viskasi lasin pohjat viemäriin. Sitten hän veti ylleen valkean takin ja viittoili Nadiaa tulemaan kanssaan ulos. Hanky Panky -klubin lattana hahmo näytti siniharmaata taivasta vasten entistäkin masentavamalta. Kauempana rakennuksen sivustalla oli kaksi valkoista tyttöä tupakalla, ja kumpikin heilautti kättään, kun Cici ja Nadia astuivat ulos. Cici vastasi tervehdykseen yhtä laiskalla heilautuksella ja sytytti savukkeen.

”Sulla on kivat kasvot”, Cici sanoi. ”Onko sun silmät oikeasti tuollaiset? Onko sun äiti tai isä valkoinen?”

”Ei”, Nadia sanoi. ”Siis on mun silmät oikeasti tällaiset, mutta en mä ole puoliverinen.”

”Siltä kyllä näytät.” Cici puhalsi savua sivusuuntaan. ”Ootko sä karkuteillä? Älä nyt mua noin katso. En mä sua käräytä. Täällä käy jatkuvasti tuollaisia tyttöjä, jotka kaipaa tienestejä. Eihän se laillista ole, mutta ei se Bernieta haittaa. Bernie päästää sut hetkeksi lavalle näyttämään taitojasi. Turha odottaa kuitenkaan mitään lämmintä vastaanottoa. Tässä saa jo ihan tarpeeksi taistella noiden valkoisten ämmien kanssa juomarahoista, että odota vaan, kun muut tytöt näkee sun kirkkaanvaalean perseen.”

”En mä halua tanssimaan”, Nadia sanoi.

”No, sitten en tiedä, mitä sä oikein haet, mutta täältä sä et sitä löydä.” Cici kumartui lähemmäs. ”Tiesitkö, että sun silmistä näkee läpi? Tuntuu, että mä näen niistä suoraan läpi. Eikä niiden takana ole kuin pelkkää surua.” Cici kaiveli taskuaan ja veti sieltä kourallisen ruttuisia dollarin seteleitä. ”Tää paikka ei ole sua varten. Kipitäpä Fat Charlie’siin haukkaamaan jotain. No niin, menepä jo.”

Nadia empi, mutta Cici lykkäsi setelit Nadian kouraan ja puristi käden nyrkkiin. Ehkä tällainen luonnistuisikin häneltä, karikulaisen esittäminen, tai ehkä hän tavallaan olikin sellainen. Isä ei koskaan kysellyt, missä hän oli ollut. Hän palasi iltaisin kotiin, missä isä istui lepotuolissaan katsomassa televisiota olohuoneessa ilman valoja. Isä näytti aina yllättyvän, kun hän tuli avaimilla sisään, kuin ei olisi huomannut hänen edes olleen missään.

Nadia oli istunut Fat Charlie'sin takaosan loosisa selailemassa ruokalistaa, kun Luke Sheppard oli astellut keittiöstä yllään lanteille kietaistu valkea esiliina ja lihaksikkaan rinnan kohdalta kireä ravintolan musta nimikko-T-paita. Luke näytti juuri niin komealta kuin millaisena Nadia hänet pyhäkoulusta muisti, paitsi että hänestä oli varttunut ruskeaksi paahtunut, leveäharteinen mies, jonka jykevää leukaa peitti sänki. Lisäksi hän ontui, varasi hiukan enemmän vasemman jalkansa varaan, mutta pojan nilkutus, aristava, epätasainen askellus teki hänestä Nadian silmissä entistäkin haluttavamman. Äidin kuolemasta oli kuu-kausi ja häntä vetivät puoleensa ihmiset, jotka kantoivat kipujaan näkyvästi, mihin hän ei itse kyennyt. Hän ei ollut itkenyt edes hautajaisissa. Muistoateriaalla vieras toisensa perään oli kehunut, miten hienosti hän oli selviytynyt, ja isä oli ottanut hänet kainaloonsa. Toimituksen aikana isä oli istunut kirkonpenkissä kyyryssä hartiat hillitysti vavisten, itkenyt miehekkäästi mutta itkenyt sittenkin, ja silloin hän oli ensimmäistä kertaa miettinyt, mahtoiko olla isäänsä vahvempi.

Sisäisen tuskan kuului pysyä sisällä. Miten kummallista mahtoikaan olla ulkonainen tuska, jota ei voinut kätkeä. Nadia näpräsi ruokalistan kantta, kun Luke linkutti hänen loosiaan kohti. Nadia, kuten kaikki muutkin Upper Roomin seurakuntalaiset, olivat seuranneet, miten pojan lupaava toisen opintovuoden

pelikausi oli edellisvuonna päättynyt. Aivan normaali pallon vienti, raju taklaus, ja pojan jalka murtui niin, että luu pisti suoraan ihosta läpi. Ottelun selostajat olivat sanoneet, että poika saisi kiittää onneaan, jos kävelisi vielä normaalisti, saati että pelaisi enää yhtään peliä. Niinpä kukaan ei yllättynyt, kun San Diegon osavaltionyliopisto perui Luken stipendin. Nadia ei kuitenkaan ollut nähnyt Lukea sen jälkeen, kun poika oli päässyt sairaalasta. Tytön mielessä tämä makasi yhä sairaaläsängyssä palvovien hoitajien ympäröimänä kipsattu jalka kattoa kohti tuettuna.

”Mitäs sä täällä?” Nadia kysyi.

”Mä olen täällä töissä”, poika sanoi ja naurahti perään, mutta nauru kuulosti kolholta kuin yhtäkkiä lattiaa raapivan tuolin ääni. ”Miten sä olet jaksellut?”

Poika ei katsonut häneen tilausvihkooan selatessaan, mistä Nadia tajusi, että Luke oli kuullut hänen äidistään.

”Mulla on nälkä”, tyttö sanoi.

”Niinkö sä olet jaksellut? Nähnyt nälkää?”

”Saisinko mä rapupullat?”

”En suosittelen.” Poika ohjasi hänen sormeaan alas muovitetua ruokalistaa nachojen kohdalle. ”Nuo. Maista niitä.”

Pojan käsi taipui lempeästi hänen kätensä päälle kuin tämä olisi opettanut häntä lukemaan liikutellen hänen sormeaan vieraiden sanojen alla. Luke sai Nadian tuntemaan itsensä aina tolkkottoman nuoreksi, kuten kaksi päivää myöhemmin, kun tyttö palasi pojan työvuorolla ravintolaan ja yritti tilata margaritan. Poika nauroi käännellessään tytön väärennettyjä papereita kädessään.

”Älä nyt viitsi”, Luke sanoi. ”Sä olet tyylisiin kaksitoista.”

Nadia siristi silmiään. ”No haista nyt vittu”, tyttö sanoi, ”mä olen seitsemäntoista.”

Hän sanoi sen kuitenkin turhan koppavasti, jolloin Lukea alkoi taas naurattaa. Pojasta jopa kahdeksantoistavuotias, jollainen Nadiasta tulisi vasta elokuun lopussa, olisi tuntunut nuorelta. Nadia oli vielä lukiossa. Poika oli kaksikymmentäyksi ja aloittanut jo kunnan opinnot oikeassa yliopistossa, ei missään kansalaisopistossa, missä muut kävivät pari kuukautta lorvimassa koulusta päästyään ja ennen työpaikan löytymistä. Nadia oli hakenut viiteen eri yliopistoon ja odotellessaan niistä vastausta hän kyseli Lukelta opiskelijaelämästä, olivatko asuntoloiden suihkut esimerkiksi yhtä ällöttäviä kuin hän kuvitteli ja panivatko opiskelijat oikeasti ovenkahvaan sukan silloin, kun kaipasivat yksityisyyttä. Luke kertoi hänelle alkkarijuoksuista ja vaahobileistä, siitä miten saada isoin hyöty irti ateriatuesta, miten hankkia tenteissä lisäaikaa teeskentelemällä kärsivänsä oppimisvaikeuksista. Luke tiesi kaikenlaista ja tunsu tyttöjä, opiskelijatyttöjä, tyttöjä, jotka käyttivät luennoilla tennareiden sijaan korkokenkiä ja kantoivat repun asemesta olkalaukkuja ja viettivät kesät työharjoittelussa elektroniikkayrityksessä tai pankissa, eivätkä missään sataman mehubaarissa. Nadia kuvitteli itsensä yliopistoon, sivistyneiden tyttöjen joukkoon, Luken ajamaan häntä tapaamaan, tai jos hän menisi eri osavaltioon, lentämään hänen luokseen kevätlomalla. Poika olisi nauranut, jos olisi tiennyt, millaiseen rooliin tyttö hänet omassa elämässään kuvitteli. Luke tykkäsi kiusoitella Nadiaa, esimerkiksi silloin kun hän alkoi tehdä läksyjään Fat Charlie'sissa.

”Hitto”, poika sanoi plaratessaan hänen matematiikan kirjaansa. ”Sähän olet nörtti.”

Ei hän oikeasti mikään nörtti ollut, mutta hänen oli helppo oppia uutta. (Äiti oli kiusoitellut häntä siitä – tuntuu varmaan kivalta, äiti saattoi sanoa, kun Nadia toi kotiin kokeen, josta oli saanut täydet pisteet, vaikka oli lukenut siihen vain edellisen

illan.) Nadia mietti, että ehkä hänen yliopistotasoiset lukio-kurssinsa saattaisivat säikäyttää Luken, mutta poika piti siitä, että hän oli fiksu. Katsopa tätä tyttöä, Luke saattoi sanoa ohi kulkevalle tarjoilijalle, saatpa nähdä, että tästä tulee vielä ensimmäinen musta naispresidentti. Jokainen vähänkin lahjakas musta tyttö sai kuulla samaa. Mutta Nadiasta oli mukava kuulla Luken leuhkivan hänellä ja sitäkin mukavammalta tuntui, kun poika kiusoitteli häntä opiskelusta. Luke ei kohdellut häntä samalla tavalla kuin koulussa kaikki, jotka joko kaihtoivat häntä tai juttelivat hänelle kuin hän olisi ollut niin hauras, että yksikin tyly sana olisi voinut saada hänet särkymään.

Eräänä helmikuuisena iltana Luke heitti hänet kotiin ja hän pyysi poikaa sisälle. Nadian isä oli lähtenyt viikonlopuksi kristilliseen miestentaapahtumaan, joten talossa oli pimeää ja hiljaista, kun he tulivat sisään. Nadia olisi halunnut tarjota Lukelle juotavaa – niin naiset elokuvissa tekivät, ojensivat miehelle jyvän lasillisen jotain tummaa ja miehekästä juomaa – mutta kuunvalo heijastui pulloista tyhjennetyistä lasikaapeista, ja Luke painoi hänet seinää vasten ja suuteli. Nadia ei ollut kertonut, että se oli hänen ensimmäinen kertansa, mutta poika tiesi sen. Tytön sängyssä hän kysyi kolme kertaa, halusiko Nadia keskeyttää touhun. Joka kerran tyttö sanoi ei. Seksi sattuisi ja sitä Nadia halusikin. Hän halusi, että Luke olisi hänen ulkoisen tuskansa.

Kevään tullen hän jo tiesi, moneltako Luke pääsi töistä, jolloin he tapaisivat parkkipaikan autiolla nurkalla, missä sai olla rauhassa kahden. Nadia tiesi Luken vapaailat, joina hän kuulosteli, milloin pojan auto köröttelisi hänen kotikadulleen ja hän hiipisi isänsä suljetun makuuhuoneen oven ohi. Hän tiesi, minä päivinä Luke aloitti työt myöhemmin, päivät, joina hän salakuljetti pojan kotiinsa, ennen kuin isä palasi töistä. Senkin,

että Luke piti töissä yhtä kokoa liian pientä Fat Charlie'sin T-paitaa, koska sai sillä paremmin juomarahaa. Sen, että kun Luke lysähti melkein puhumattomana hänen sänkynsä laidalle, poika kammosi pitkää työvuoroa, joten hänkään ei paljon puhunut, kiskoi vain liian kireän paidan pojan päältä ja siveli tämän leveitä hartioita. Nadia tiesi, että kun Luke joutui olemaan koko päivän jalkeilla, tämän säärtä särki enemmän kuin poika olisi ikinä suostunut myöntämään, ja joskus, kun Luke nukkui, hän tuijotti tämän ohutta, polvea kohti kipuavaa arpea. Luut, niin kuin kaikki muukin, kestivät, kunnes antoivat periksi.

Senkin hän tiesi, että Fat Charlie'sissa oli ihan kuollutta lounaan ja happy hourin välillä, joten saatuaan positiivisen tuloksen raskaustestistä hän ajoi bussilla kertomaan siitä Lukelle.

”Voi vittu”, olivat Luken ensimmäiset sanat.

Sitten: ”Oletko varma?”

Sitten: ”Mutta oletko siis *ihan* varma?”

Sitten: ”Voi vittu.”

Nadia upotti ranskanperunansa ketsuppilätäkköön autiossa Fat Charlie'sissa, kunnes perunat olivat vetisen lötköjä. Totta kai hän oli varma. Ei hän olisi huolestuttanut sillä Lukea, jollei olisi jo itse ollut varma. Päiväkausia hän oli yrittänyt tiristää itsensä verta, toivonut hartaasti pisaraa, edes tippaa, mutta pikkuhousut pysyivät vitivalkeina. Niinpä hän oli samana aamuna mennyt bussilla kaupungin ulkopuolelle maksuttomaan raskausneuvontakeskukseen, joka sijaitsi matalassa harmaassa rakennuksessa keskellä ulkoilmaostarin kaupparivistöä. Vastaanottovirkailija piileksi aulan tekokasvipaljouden kätköissä ja viittoili sieltä Nadiaa odotustilaan. Siellä istui kourallinen mustia tyttöjä, jotka tuskin edes vilkaisivat häntä, kun hän liittyi joukkoon ja asettui pullean, violetta purukumia poksauttelevan

tytön ja Tetristä puhelimellaan pelaavan ja haalarishortseihin pukeutuneen tytön väliin. Dolores-niminen lihava valkoinen työntekijä johdatti Nadian perälle, missä he ahtautuivat niin pieneen koppiin, että heidän polvensa osuivat yhteen.

”No niin, onkos sinulla syytä uskoa, että voisit olla raskaana?” Dolores kysyi.

Naisella oli muodoton, nukkaantunut harmaa villapaita, ja hän puhui kuin lastentarhanopettaja hymy huulillaan ja päätti lauseensa lempeän laulavaan sävyyn. Hän piti taatusti Nadiaa ääliönä – taas yksi musta tyttö, joka ei ollut tajunnut vaatia kondomin käyttöä. Mutta olivat he käyttäneet kondomia, ainakin yleensä, ja Nadiasta tuntui hölmöltä, miten rennosti hän oli suhtautunut heidän pääosin suojattuun seksiinsä. Hänenhän piti olla niin fiksu. Kyllä hänen nyt kuului ymmärtää, ettei tarvittu kuin yksi vahinko, joka riistäisi häneltä tulevaisuuden. Hän oli tuntenut raskaaksi tulleita tyttöjä. Hän oli nähnyt, miten he vaappuivat koulussa tiukassa topissa tai collegepuserossa, joka kiristi vatsan päältä. Poikia, jotka olivat saattaneet tytöt siihen tilaan, ei näkynyt missään – heidän nimensä pysyivät salassa, vain hatarina huhupuheina – mutta kookkaita ja kukkeita tyttöjä hän ei voinut olla näkemättä. Hänen jos kenen olisi pitänyt osata olla fiksumpi. Olihan hän oman äitinsä vahinkolapsi.

Luke kyyristyi loosissa häntä vastapäätä pöydän ylle ja taitteli sormiaan, niin kuin pojalla oli ollut tapana jäätyään jalkapallopelissä kentän laidalle. Nadia oli ensimmäisenä lukiovuotenaan katsellut enemmän Lukea kuin joukkueen peliä kentällä. Miltä tuntuisi, jos nuo kädet koskettaisivat häntä?

”Mä luulin, että sulla on nälkä”, poika sanoi.

Nadia nakkasi taas ranskanperunan läjään. Hän ei ollut koko päivänä syönyt mitään, suussa oli suolainen tuntu, niin kuin

usein ennen oksentamista. Hän luiskautti varvastossut jalasta ja nosti paljaat jalkansa pojan reidelle.

”Ihan paska olo”, Nadia sanoi.

”Haluaisitko sä jotain muuta?”

”En mä tiedä.”

Luke alkoi ponnistaa pystyyn pöydästä. ”Mä haen sulle jotain muuta –”

”En mä voi sitä pitää”, Nadia sanoi.

Luke jähmettyi jo puoliksi pystyssä.

”Mitä?” poika sanoi.

”En mä voi pitää lasta”, Nadia sanoi. ”Ei musta mitään helvetin äitiä voi tulla, mä aion mennä yliopistoon ja mun isä –”

Hän ei saanut sanottua ääneen sitä, mitä halusi – *abortti* tuntui sanana niin rumalta ja mekaaniselta – mutta kai Luke kuitenkin tajusi. Hänellehän Nadia oli ensimmäisenä kertonut, kun oli saanut hyväksymisviestin sähköpostilla Michiganin yliopistosta – poika oli tempaissut hänet syliinsä, ennen kuin hän ehti edes sanoa lausetta loppuun, ja melkein rusentanut hänet halauksellaan. Luken täytyi ymmärtää, ettei hän voisi päästää sellaista tilaisuutta käsistä, ainoaa mahdollisuuttaan päästä kotoa, jättää vaitelias isänsä, jonka hymy ei ollut yltänyt edes silmiin asti, kun hän oli näyttänyt viestin tälle, mutta jonka hän tiesi olevan onnellisempi, jos hän olisi poissa eikä enää muistuttamassa siitä, mitä isä oli menettänyt. Hän ei voisi antaa tämän lapsen kahlita elämäänsä paikoilleen, kun kerran juuri oli saanut tilaisuuden häipyä.

Jos Luke ymmärsikin, ei poika sitä sanonut. Luke ei aluksi sanonut mitään vaipuessaan takaisin loosiin ja liikehtiessään äkkiä hitaasti ja raskaasti. Poika näytti silloin Nadian silmiin entistäkin vanhemmalta, sänkisillä kasvoillaan väsymys ja riutunut ilme. Poika tarttui hänen paljaisiin jalkoihinsa ja heijasi niitä sylissään.

”Okei”, Luke sanoi, ja sitten hiljempaa, ”okei. Sano, mitä mun pitää tehdä.”

Poika ei yrittänyt taivutella häntä toisiin ajatuksiin. Nadia arvosti sitä, vaikka olikin ehkä jossain mielensä perukoilla odottanut, että Luke saattaisi heittäytyä vanhanaikaiseksi ja romanttiseksi ja ehdottaa vaikka naimisiinmenoa. Ei hän tietenkään olisi siihen suostunut, mutta kosinta olisi tuntunut mukavalta. Sen sijaan Luke kysyi, paljonko hän tarvitsi rahaa. Nadia hölmistyi – hän ei ollut lainkaan miettinyt toimenpiteen maksamisen kaltaisia käytännön seikkoja – mutta poika lupasi hankkia rahat. Kun Luke sitten seuraavana päivänä ojensi ne hänelle kuoressa, hän pyysi, ettei tämä jäisi odottamaan hänen kanssaan klinikalle. Poika silitti hänen niskaansa.

”Oletko varma?” poika kysyi.

”Olen”, hän sanoi. ”Tule sitten sen jälkeen hakemaan.”

Hänestä tuntuisi pahemmalta, jos toinen katsoisi vierestä. Haavoittuvaiselta. Luke oli nähnyt hänet alasti – poika oli luis-kahtanut hänen sisäänsä – mutta ajatus siitä, että poika näkisi hänet pelokkaana, tuntui liian intiimiltä.

Toimenpideaamuna Nadia ajoi bussilla aborttiklinikalle keskustaan. Hän oli ohittanut sen kymmeniä kertoja – tuiki tavallisen kellanruskean talon, joka lymyili Bank of American konttorin varjossa – mutta ei ikinä ollut miettinyt, miltä sisällä mahtoi näyttää. Kun bussi mutkitteli rantaa kohti, hän tuijotti ikkunasta ja kuvitteli steriilejä valkeita seiniä, teräviä välineitä tarjottimilla, lihavia vastaanottovirkailijoita löysissä neuleissa paimentamassa itkeviä tyttöjä odotushuoneisiin. Aula oli kuitenkin avara ja valoisa, seinät maalattu kermanvaalealla sävyllä, jolla oli *kameen* tai *okran* kaltainen hieno nimi, ja tammipöydillä kuvalehtipinojen vieressä oli simpukankuorilla täytettyjä

sinisiä kulhoja. Nadia istui kauimpana ovesta olevalle tuolille ja oli lukevinaan *National Geographicia*. Viereisen tuolin punapää mumisi yrittäessään ratkoa sanaristikkoa vierellään puhelintaan tuijottava, lysyssä kyyhöttävä poikaystävä. Hän oli huoneen ainoa mies, joten ehkä punapää tunsi olevansa muita ylemmänä – rakastetumpi – kun kerran poikaystävä oli tullut mukaan, vaikka ei vaikuttanutkaan miltään kunnon poikaystävältä, vaikka ei edes jutellut tytön kanssa tai pitänyt tätä kädestä, niin kuin Luke olisi tehnyt. Huoneen toisella puolella musta tyttö tiukassa keltaisessa mekossa nyyhkytti farkkutakkinsa hihaan. Tytön vieressä kädet puuskassa istui tytön äiti, tukeva nainen, jonka käsivarteen oli tatuoitu purppuranpunainen ruusu. Nainen näytti vihaiselta tai ehkä vain huolestuneelta. Tyttö näytti neljätoistavuotiaalta, ja mitä äänekkäämmin hän niiskutti, sitä tiukemmin toiset yrittivät olla katsomatta häntä.

Nadia mietti, että olisi lähettänyt Lukelle tekstiviestin. *Täällä ollaan. Kaikki ok.* Mutta poika oli juuri aloittanut työvuoronsa ja oli luultavasti jo muutenkin huolissaan. Hän selasi lehteä hitaasti, katse vaelsi sivuilta kuulokemikrofoniinsa hymyilevään vaaleatukkaiseen vastaanottovirkailijaan, liikenteeseen kadulla, siniseen simpukankuorikulhoon vieressä. Hänen äitinsä oli inhonnut rantaa – sotkuista hiekkaa ja tupakantumppeja kaikkialla – mutta rakastanut simpukankuoria, joten aina kun he olivat menneet rannalle, äiti oli tallustellut koko iltapäivän vesirajassa ja kumarrellut kaapimaan simpukankuoria kosteasta hiekasta.

”Ne rauhoittavat”, äiti oli joskus sanonut. Hän oli rutistanut Nadiaa sylissään ja kääntänyt simpukankuoren varovasti väläyttäen sen hohtavaa sisusta. Simpukka oli kuultanut hänen kädellään laventelinsinisen ja vihreän sävyissä.

”Turner?”

BRIT BENNETT (s. 1990) on kirjallisuusmaailman nuori tähti, jota on jo nyt kutsuttu uudeksi Toni Morrisoniksi. Hän julkaisi ylistetyn esikoisromaaninsa *Äidit* vain 26-vuotiaana. Hänen toinen teoksensa *Mikä meidät erottaa* vietti useita viikkoja New York Timesin bestsellerlistalla ja muun muassa TIME, BBC ja The Times Book Review valitsivat sen yhdeksi ilmestymisvuotensa parhaista kirjoista. Kaliforniassa, Yhdysvalloissa syntynyt Bennett on valmistunut Stanfordin yliopistosta.

Kaikki alkaa salaisuudesta. Menestyskirjailija Bennettin hellän kirpeä kertomus perheestä, ystävydestä sekä tavasta, jolla menetykset ihmisiä muovaavat. Siitä mitä tahdomme – ja siitä mihin tyydymme.

”Raa’an liikuttava.” THE NEW YORK TIMES BOOK REVIEW

”Harvinaislaatuinen teos: surullinen, viisas ja vaikuttava.” BOOKRIOT

”Saa nuoruuden kivun ja lumon tuntumaan sekä tunnistettavalta että aivan tuoreelta, parhaalla mahdollisella tavalla.” ENTERTAINMENT WEEKLY

Alkuperäispäälllys: Rachel Willey

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-4280-4